

249.

U S T A W A

z dnia 7 maja 1920 roku

o likwidacji serwitutów na terenie b. Królestwa Kongresowego.

I. Przepisy ogólne.

Art. 1. Wszelkie serwituty, obciążające na terenie b. Królestwa Kongresowego majątki ziemskie i wpisane do tabeli likwidacyjnych lub do aktów nadawczych, ulegają zniesieniu: a) na zasadzie dobrowolnego układu stron, trybem, przewidzianym przez obowiązujące prawo i przepisy, ze zmianami, wynikającymi z niniejszej ustawy, lub b) z urzędu w drodze przymusu.

Art. 2. Serwituty czerpania wody, wodopoju, kopania piasku, gliny, wapna i innych materiałów oraz przegonu i przejazdu ulegają przymusowej likwidacji z urzędu tylko w tym wypadku, jeżeli miejscowe warunki pozwalają na to bez wielkich nakładów.

Art. 3. Uchwały, żądające likwidacji służebności, zapadają w każdej wsi na zebraniach, w których mają prawo uczestniczyć posiadacze osad, korzystających z praw do serwitutów. Za posiadacza osady, w myśl niniejszej ustawy, uważany będzie nie tylko jej właściciel, lecz wogóle każda osoba, która bezspornie posiada osadę przynajmniej w ciągu jednego roku.

Art. 4. W zebraniach biorą udział: 1) właściciel lub posiadacz osady, 2) od współwłaścicieli osady—jeden z ich grona, wybierany przez pozostałych, a jeśli zgoda w tej mierze nie nastąpi, to najstarszy z nich wiekiem, 3) od osób zaginionych—kuratorowie, przez sąd wyznaczeni, 4) od małoletnich nieusamowolnionych oraz od osób, pozbawionych własnej woli — ich opiekunowie, wyznaczeni trybem, przez prawo przewidzianym, 5) od nieobecnych — pełnomocnicy, specjalnie przez nich upoważnieni, lub w braku takowych osoby, istotnie zarządzające gospodarstwem nieobecnych, lub wreszcie osoby, wyznaczone ad hoc przez sąd i 6) małoletni usamowolnieni oraz osoby, ograniczone we własnej woli — w asystencji wyznaczonego trybem, przez prawo przepisany, kuratora lub doradcy sądowego.

Art. 5. Zebrania zwołuje sołtys; są one ważne, jeśli bierze w nich udział przynajmniej połowa osób, mających prawo uczestniczenia w zebraniach. Uchwały zapadają zwykłą większością głosów osób, uczestniczących w zebraniach.

Art. 6. Na zebraniach przewodniczy sołtys, który nie bierze udziału w głosowaniu, jeśli nie należy do kategorii osób, wyszczególnionych w art. 3.

Art. 7. Uchwały, żądające likwidacji serwitutów, poświadczą komisarz ziemski, stwierdzając, że zostały powzięte z zachowaniem przepisów prawnych i że osoby, które podpisały te uchwały, miały prawo brać udział w ich sporządzeniu.

Art. 8. Wierzyciele hipoteczni oraz osoby, na rzecz których figurują w dziale trzecim wykazu hipotecznego ograniczenia prawa własności dóbr, regulujących serwituty, biorą udział w sprawie likwidacji łącznie ze stronami. W tym celu Urzędy Ziemskie winny zawiadamiać osoby trzecie o każdej swej czynności.

Art. 9. Skargi osób, których prawa naruszone zostały przez uchwały o likwidacji serwitutów, winny być wniesione do Komisji Ziemskiej Okręgowej na ręce komisarza ziemskiego w ciągu dni 14 od daty zaświadczenia uchwały. Komisja Ziemska Okręgowa rozstrzyga sprawę ostatecznie.

Art. 10. Wynagrodzenie za zniesienie serwitutów winno nastąpić w ziemi i lasach, a tylko w razach nadzwyczajnych w gotówce. Jednak wynagrodzenie pieniężne za serwituty może mieć miejsce tylko wtedy, gdy obie strony się na to zgodzą, a przy regulacji przymusowej tylko na zasadzie decyzji Komisji Ziemskiej Okręgowej, na wniosek Komisji Szacunkowo-Rozjemczej, z zachowaniem przepisu punktu d) art. 29 niniejszej ustawy.

Jeżeli użytki, obciążone serwitutami, zostały rozparcelowane przed 1 stycznia 1919 r. bez uregulowania serwitutów, a wartość roczna serwitutów została w następstwie określona na podstawie wyroku sądowego w gotówce, natomiast zwolnienie parcel z pod serwitutów nastąpi za spłatą w gotówce według norm, ustalonych w art. 30. Z powyższego korzystają parcele, nieprzekraczające 40 morgów obszaru.

Art. 11. Wynagrodzenie za serwituty indywidualne będzie wydzielone posiadaczom poszczególnych osad, a za serwituty, należące do całej wsi lub pewnej grupy osad, na własność wspólną z zastrzeżeniem, że zwykła większość może uchwalić przeprowadzenie podziału między poszczególnych posiadaczy.

Art. 12. Jeżeli wynagrodzenie gruntowe za ulegające zniesieniu serwituty wydzielone zostaje z majątku, nieobciążonego niemi, na którym ciąży również serwituty, to likwidacja ich winna być dokonana jednocześnie.

Art. 13. Wszelkie serwituty, obciążające majątek ziemski, powinny być likwidowane całkowicie, t. j. likwidacja winna dotyczyć wszystkich kategorii serwitutów, jak również i wszystkich osad, które z nich korzystają, jednakże z uwzględnieniem wskazań art. 2.

Art. 14. Jeśli majątek ziemski jest obciążony serwitutami, należącymi do kilku wsi, to likwidacja takich służebności winna się odbyć jednocześnie we wszystkich wsiach, które z nich korzystają.

Art. 15. Wydzielanie, tytułem wynagrodzenia za serwituty, przestrzeni leśnej, lub ziemi z pod lasu, może nastąpić za zezwoleniem odpowiednich urzędów ochrony lasów. Oddanie lasów, uznanych za ochronne, nie jest dopuszczalne.

II. Likwidacja na zasadzie dobrowolnego układu.

Art. 16. Dobrowolne układy o zniesieniu serwitutów indywidualnych pewnej grupy osad lub całej wsi winny być zawierane na podstawie uchwały, sporządzonej w myśl artykułów 5—6 niniejszej ustawy.

Umowę dobrowolną zawiera właściciel majątku, lub jego pełnomocnik z pełnomocnikami posiadaczy dziedzin uprawnionych, powołanymi przez powyższą uchwałę.

Art. 17. Do operatu o likwidacji serwitutów w drodze dobrowolnego układu powinny wejść następujące dokumenty:

- a) odpisy uchwał zebrań posiadaczy osad, korzystających z praw do serwitutów;
- b) układ pojedynczy, zawarty między stronami i poświadczony przez komisarza ziemskiego;
- c) plan i rejestr pomiarowy, lub protokół opisu granic gruntów, oddanych za służebności;

- d) w wypadkach, przewidzianych w art. 9, wykaz wierzycieli hipotecznych i użytkowników, plenipotencje pełnomocników i t. p.

Art. 18. Komisarz ziemski przedstawia operat (art. 17) Komisji Ziemskiej Okręgowej, która, po rozpatrzeniu sprawy oraz sprawdzeniu planu i dowodów pomiarowych, zatwierdza dobrowolny układ o zniesieniu serwitutów na sesji gospodarczej, albo zwraca operat komisarzowi ziemskiemu do odpowiednich poprawek i uzupełnień.

III. Likwidacja przymusowa.

Art. 19. Likwidacja przymusowa serwitutów następuje:

- a) we wszelkich wypadkach na terenie urzędzenia rolnego, jako też przy komasacji, parcelacji i kolonizacji;
- b) przy meljoracjach rolnych, zmieniających istniejący stan użytków serwitutowych;
- c) na żądanie jednej ze stron interesowanych;
- d) w wypadkach, wypływających z ustaw w przedmiocie wykonywania reformy rolnej, i
- e) co do wszystkich pozostałych serwitutów, które w przeciągu 10 lat od dnia ogłoszenia ustawy niniejszej nie zostały zlikwidowane, z uwzględnieniem wszakże wskazań art. 2.

Art. 20. Żądanie przez włościan przymusowej likwidacji serwitutów indywidualnych oraz należących do pewnej grupy, lub całej wsi, winno być wyrażone w uchwale, sporządzonej w myśl art. 3—6.

Art. 21. Wywołanie przymusowej likwidacji serwitutów przez współwłaścicieli dziedzin, obciążonych serwitutami, może być dokonane na żądanie chociażby jednego z nich.

Art. 22. Grunty wydzielane, jako wynagrodzenie za serwitut przy likwidacji przymusowej, mają być wolne od wszelkich obciążeń, stosownie do przepisów, obowiązujących przy likwidacji serwitutów na zasadzie dobrowolnej umowy.

Art. 23. W wypadkach, przewidzianych w art. 19, Komisja Ziemska Okręgowa po przeprowadzeniu potrzebnych dochodzeń decyduje na posiedzeniu gospodarczem o zarządzeniu likwidacji serwitutów z urzędu, wyznaczając jednocześnie stronom termin do uprzedniego przeprowadzenia likwidacji serwitutów w drodze dobrowolnej umowy. Termin ten nie może być dłuższy od dni 60, licząc od daty doręczenia stronom zawiadomienia.

Art. 24. Po otrzymaniu decyzji Komisji Ziemskiej Okręgowej i nieodjściu do skutku umowy dobrowolnej w terminie, oznaczonym przez Komisję (art. 23), komisarz ziemski przystępuje do przeprowadzenia likwidacji serwitutów z urzędu, zwołując Komisję Szacunkowo-Rozjemczą z osób, wybranych przez strony, i przewodniczy jej na pierwszym posiedzeniu, przeznaczonem dla uskutecznienia wyboru przewodniczącego z osób postronnych, przyczem sam w głosowaniu udziału nie bierze.

Art. 25. Skład Komisji Szacunkowo-Rozjemczej stanowią następujące osoby:

- A) z prawem głosu decydującego osób 5:
 - a) po 2 przedstawicieli każdej ze stron interesowanych, przez nie delegowanych (strony wyznaczają równocześnie po 2 zastępców);
 - b) przewodniczący, wybrany przez osoby, wymienione w punkcie a).
- B) z prawem głosu doradczego:
 - a) geometra rządowy;

- b) instruktor rolniczy, lub inny fachowy rolnik, z interesem stron nie związany, np. kierownik szkoły rolniczej, pola doświadczalnego i t. p., a przy likwidacji serwitutów leśnych—i technik leśny.

Art. 26. O ile strony nie wskażą w ciągu dni 14 swych przedstawicieli i ich zastępców, komisarz sam wyznacza wszystkich członków Komisji (w myśl art. 25). W tym wypadku, tudzież w razie niewybrania przewodniczącego (art. 24), przewodniczy w Komisji komisarz lub zastępca komisarza

Art. 27. Członkowie Komisji Szacunkowo-Rozjemczej, wezwani na posiedzenie, winni stawić się w oznaczonym terminie i miejscu. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo pociąga za sobą wymierzenie przez komisarza ziemskiego kary pieniężnej do 500 marek.

Wynagrodzenie członków Komisji Szacunkowo-Rozjemczej określą przepisy, wydane przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego.

Art. 28. Po ukonstytuowaniu się Komisja Szacunkowo-Rozjemcza przystępuje do opracowania projektu likwidacji przymusowej serwitutów, zgodnie z niniejszą ustawą, na podstawie szczegółowego ich szacunku, oraz do dokładnego zapoznania się z wnioskami i życzeniami stron, starając się osiągnąć polubowne załatwienie sprawy.

Art. 29. W projekcie powinny być wskazane:

- a) postać i rozciągłość serwitutów, ulegających przymusowej likwidacji;
- b) oszacowanie tych serwitutów, zgodnie z przepisami ustawy niniejszej, i wskazanie zasad szacowania;
- c) rodzaj i wielkość gruntu, wydzielonego tytułem wynagrodzenia za służebności, z dołączeniem odręcznego planu;
- d) szczegółowe umotywowanie konieczności wynagrodzenia pieniężnego za serwituty w wypadku, przewidzianym w art. 10 niniejszej ustawy.

Art. 30. Podstawę do obliczenia wynagrodzenia za serwituty stanowi wymiar tych serwitutów, zapisany w tabeli i aktach nadawczych.

Wartość ich oznaczona będzie podług cen przeciętnych ostatniego pięciolecia.

Ustalona wartość roczna korzyści serwitutowych kapitalizuje się według stopy 3,3... %, t. j. mnoży się przez 30.

Wartość gruntów, wydzielonych jako ekwiwalent, i wynagrodzenie za serwitut określa się podług cen przeciętnych ostatniego pięciolecia.

Art. 31. W wypadkach, przewidzianych w artykule poprzednim, przy obliczaniu wartości korzyści, jakie tracą posiadacze serwitutów skutkiem przymusowej ich likwidacji, należy brać pod uwagę:

- 1) wymiar serwitutów, zapisanych w tabeli likwidacyjnej, lub akcie nadawczym,
- 2) korzyści, osiągnięte z wykonywania prawa serwitutu w ciągu ostatnich pięciu lat (art. 30).

Art. 32. Pastwiska, nazwane w tabelach likwidacyjnych wspólnymi z dworem, oraz wygony dworskie, na których włościanie mają serwituty pastwiskowe, dzielą się w razie regulacji przymusowej pomiędzy strony proporcjonalnie do ilości bydła właścicieli dziedziny obciążonej i posiadaczy serwitutów, oznaczonej w tabelach. Jeżeli jednak taka ilość nie była dokładnie określona, to za podstawę do podziału należy przyjąć przeciętną roczną ilość sztuk bydła, jaką strony wyganiały na pastwisko w okresie 5 lat przed wybuchem wojny w 1914 roku; w tym wypadku za jedną sztukę bydła włościańskiego, lub za odpowiednią ilość małych sztuk, nie mogą otrzymać posiadacze serwitutu więcej niż 3 morgi pastwiska.

Art. 33. O każdej czynności Komisja Szacunkowo-Rozjemcza sporządza protokół, podpisany przez obecnych członków i strony.

Gdy strona odmawia podpisania protokołu, należy to zaznaczyć z podaniem przyczyny odmowy.

Art. 34. Po wypracowaniu projektu przymusowej likwidacji serwitutów Komisja Szacunkowo-Rozjemcza przekazuje wszystkie akta komisarzowi ziemskiemu i sama rozwiązuje się.

Art. 35. Po otrzymaniu całego materiału dowodowego komisarz ziemski, o ile sam nie przewodniczył w Komisji, w obecności stron interesowanych sprawdza projekt na miejscu, proponuje w miarę potrzeby odpowiednie zmiany i uzupełnienia, poleca geometrze sporządzenie pierworysu, rejestru pomiarowego i szacunkowego gruntów, wydzielanych za serwituty, spisuje odpowiedni protokół likwidacyjny i przekazuje akta sprawy Komisji Ziemskiej Okręgowej, o czym zawiadamia strony.

Art. 36. Do operatu o przymusowej likwidacji powinny wejść następujące dokumenty:

- a) akta sprawy, wskazane w art. 23;
- b) protokół utworzenia Komisji Szacunkowo-Rozjemczej;
- c) protokoły z czynności tej Komisji;
- d) projekt przymusowej likwidacji serwitutów wraz z aneksami, wskazanymi w art. 29, i
- e) dokumenty, wymienione w art. 34 i 35.

Art. 37. Projekt przymusowej likwidacji serwitutów, o ile zostanie przyjęty przez właściciela majątku, obciążonego serwitutami, i zwyczajną większość posiadaczy służebności, po zatwierdzeniu go przez Komisję Ziemską Okręgową trybem, wskazanym w art. 18, ulega wykonaniu na gruncie, stosownie do obowiązujących przepisów o likwidacji serwitutów na zasadzie dobrowolnego układu.

Art. 38. Projekt likwidacji przymusowej, nie przyjęty przez obie lub jedną ze stron interesowanych, z całym operatem i umotywowanym sprzeciwem strony lub stron, złożonym komisarzowi ziemskiemu najdalej w ciągu dni 14 od daty zakomunikowania stronom projektu układu, winien być skierowany do Komisji Ziemskiej Okręgowej, która przedstawiony projekt zatwierdza, albo zwraca komisarzowi ziemskiemu w celu poczynienia poprawek i uzupełnień, lub też odrzuca, powierzając innemu komisarzowi przeprowadzenie przymusowej likwidacji z zastosowaniem art. 23 — 36.

Art. 39. Decyzje, powzięte przez Komisję Ziemską Okręgową, ulegają zaskarżeniu do Głównej Komisji Ziemskiej w ciągu dni 14 od daty ich doręczenia stronom w redakcji ostatecznej.

Art. 40. Zatwierdzony przez Komisję Ziemską Okręgową projekt o przymusowym zniesieniu serwitutów, po uprawomocnieniu się jej decyzji, zwrócony będzie komisarzowi ziemskiemu do wykonania na gruncie.

Art. 41. Decyzje Głównej Komisji Ziemskiej są ostateczne i ulegają zaskarżeniu do Sądu Najwyższego jedynie w wypadkach, przewidzianych w Ust. Post. Cyw. dla zaskarżenia ostatecznych wyroków sądów cywilnych (art. 792 i nast. U. P. C.).

Terminy i sposoby postępowania w przedmiocie skarg kasacyjnych stosować się będą do odpowiednich przepisów Ust. Post. Cyw. i organizacji Sądu Najwyższego.

Art. 42. Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego.

Marszałek:

Trąpczyński

Prezydent Ministrów:

L. Skulski

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego:

Wilkoński